

ses prestades, esdevenia, ço és a saber: de mort --- o de foc, naufrag o roïna, o de *fuyta* de servus --- aquel qui-l prèstec aurà reebut --- no-n és tengut ne obligat de fer restitució», «si algú --- senbla persona franca, o servu, o catiu o cativa, o per aventura la reebrà en sa casa, per ço que-l cel com serà en *fuyta* --- deu ésser rocegat» [observem l'ús tècnic jurístic per ll. *profugus esse*], *CostTort.* (ed. Ol., 194, 434); «com se metés en *fuyta* ordenà una emboscada ab que gonyà la batalla», AntCanals (*Scipió*, ed. Miquel i P., p. 4); «vet 10 de Jhesu Xrist fo presentat en lo temple --- vet la *fuyta* que féu en Egipte ---», StVicentF (*Quaresma*, 255.160); «més li val perdre la vida que si gira la cara en *fuyta*», JoMartorell (Ag. II, 242).

En la llengua moderna, en canvi *fuita* és un mot 15 antiquat des del Ter cap al Sud, mentre que resta ple de vida a les comarques del Norddest i a les Illes: «atents sols a salvar-se per la *fuyta* fexes amunt», MVayreda (*Puny.* XVIII, 275); freqüent en l'obra del meu pare, en qui és tret patern empordanès recolzant en el passat illustre del mot (p. ex. «la gent --- 20 disposada a escapar a *fuita* així que es veu un moquis espurnejant per terra», *Cartes d'un V.* XIV, § 53, p. 244; O. C., 1016a); per a les Illes veg. els *Damen.* i *AlcM.*, i afegim-hi que a Eivissa ha esdevingut el nom consagrat del singular i conegut costum tradicional previ a tants matrimonis insulars: «l'assumpte és, breument, un rapte; o, des d'un altre punt de vista, i per dir-ho amb el mot tècnic eivissenc, una *fuita*», Villangómez (*L'any en estampes*, 57).

Fugidis [«*fogidís*: fugitivus, transfuga», Busa-N., 1507, C-vii-6, no trobant-se més que allí és forta la sospita que sigui sobretot inspirat pel mot *buidizo* del model nebrissense]. *Fugidor* [Llull, fo- Busa-N.]. *Fugina*, fer-, val. 'fer campana': «anar-se'n com el pèl de la pasta, / és com els xics fer *fogina*, / sense dir res a ningú: com el francès ho fa, aixina», MGadea (*T. del Xè III*, 8); «lo pijó pa ells, que 's fa renegà, és tení que anà a escola: esclaten el plò; la vida sempre té un quiebro... u, en podé, fan *fugina*, *Canyissaes* (26). 40 *Fugisser* [1878, *Damen.*: «cer adj.: el que anda huyendo y escondiéndose: fugitivo; lo que huye: huidizo; m. f.: el que huye --- perfuga, transfuga], «cobarde: *jo no sóc fugissera*», *DAG.* (sense localitzar); no en *DFgra.* ni FebrCard.; creació balear que ha fet rescudada forrolla en cat. literari en el S. xx [*DOrt.*], si bé només en l'acc. figurada «que passa ràpidament, fugaç». *Fugivol* (Carles Riba).

Cultismes: *Fuga* 'fuita' [Lacav.; només un cas espars en una versió humanística del S. xv], pres del ll. *jüga* id. (*fuga* 'dèria febril' és un altre mot sense relació, per al qual veg. *fogós*, *FOC*); *fugar* 'fer fugir' (1509), pres del ll. *fugare* id., quant a +*fugar-se* 'fer-se escapar' em sembla excessiu de condemnar-lo (silenciant-lo com fan els nostres diccs.) només perquè s'usa també en castellà, quan és una seqüela natural del transitiu *fugare* tan viu en llatí clàssic. Sembla que té ús popular amb acc. innovada en el valencià de la Plana 'córrer fugitiu' i 'apartar-se tangencialment': «omplín l'espai, en la part baixa, escenes de caça: ca-

bres, cèrvols i bous que *fuguen* per diverses dreteres, deixant en llur *fugida* un rastre de petjades ---» (descripció d'unes pintures rupestres), «les cavitats pintades estan de cara SE. *fugant* el cingle de Remígia», 5 Joan Porcar (*BSCC* xv, 344) (en el segon sembla pendre un matis com 'apartar-se lleument de').

D'on el postverbal +*fuga* en el sentit de 'branc de camí, etc., que s'aparta a un costat o altre': «els nombrosos camins, amples sèquies, assagadors, sendes, parcelatge i demés *fugues* que irradien des dels diferents nuclis de despoblats fbers de la part alta al nostre Graó ---», JBPorcar (*BSCC* xiv, 88). Un altre derivat popular *esfugar-se* sembla existir a l'Alt Pallars, on vaig anotar *s'esfúgue* 's'esquiva, s'aombra' aplicat a una mula esquerpa (Areu de V. F., 1933), que també deu haver sofert alguna influència d'*esfurar-se* o *esfurriar-se* (de *furro* 'guit, esquerp'). *Fugat* adj. *Contrafuga*. *Contrafugat*.

Fugaç [1905, diccionaris de Bulbena i Vogel; *Dicc. Ortoqr.*], pres del ll. *fugax*, -*acis*; *fugacitat* [JosCarner; *DOrt.*]. *Fugitiu* [c. 1460, JoMartorell], pres del llatí *fugitivus* id. (especialment l'esclau desertor): «no fugien com a enemics vençuts mas axí com a servos *fugitius*», «ab semblant magnanimitat, Július Cèsar soltà Dominici pres —un gran cavaller de Pompeu, enemic seu— feren-lo *fugitiu*; menyspreà e no se'n curà», «quanta infàmia serà per a nosaltres si anau davant sa altesa vençuts e *fugitius*» (Ag. II, 92, 161, 243); tot i que Busa-N. encara no el recull (substituint-lo per *fugidís*, supra) ja l'admet *DTO.* 1670, i en el començament de la Renaix. era ben usual quan Cortada donava un toc d'albada amb el seu poema *La Noya Fugitiva* de 1834.

Confugir [JRoig, *Spill*; fora del qual no sé que 35 l'hagi usat més que Carles Riba en una trad. d'Horaci, si ho recordo bé, amb la paradoxa de *Penteu confugint a les Mènades*, c. 1920], pres de *confugere* 'fugir refugiant-se vora algú'.

Defugir [S. XIII], pres de *defugere* 'fugir de': «quan lo deutor se absentia o *defug* que-l credor no pot aver avinentea que-s clam d'ell ---», *CostTort.* (ed. Ol., 341); també es digué *difugir*, d'on el subst. *difugi* 'evasió, subterfugi': «deu satisfer tot lo dan a la part que sostengut l'aurà sens tota malícia e sens tor *difugi*», *Consolat*, § 167 (Pard., p. 192); *difugi* ja en un doc. ross. de 1309 (*RLR* VIII, 58); el *DAG.* en dóna un ex. d'Eiximenis i un del S. xvi, i hi ha també oc. ant. *defugi*, *dif-* «moyen de fuire, subterfuge». En l'E. Mj. es va usar també, per substituir-lo, un verb *refugir*: «--- mes si són presens, no les *refugi*», *VidesR* (P, fº 185v2), traduïnt «non respuo», i en el S. xv el poeta barceloní Miquel Stela (45) escriví «*refugint* la ley del etern Déu», però aquesta substitució tingué poc èxit en català (*refugir* en el sentit de 'refugiarse', *DTO.*, és llatinitisme, poc usat) (restà en el cast. *rebuir*), mentre que la nostra llengua popular ho ha refet en *desafugir-se* de: «no me'n *desafujo* pas —vaig contestar un poc reviscolat— però abans tinc de parlar-te sens qu'ell ho sàpiga», MVayreda (*Puny.* IV, 97); algun cop *desfugir*; *desfugible*, *indefugible*, *desfuita*, *difugiós*; *efugir*